

BIBLIOGRAFÍA

RECENSIONES

Manuel Vázquez Pena. Las cooperativas de segundo grado: peculiaridades societarias. Editorial Tirant lo Blanch. Valencia, 2002.

Como xa pon de relevo o Prof. GARCIA PITA no seu brillante Prólogo, a abondosa produción lexislativa –estatal e autonómica- en materia de cooperativas contribuíu a reaviva-lo interese doutrinal neste tipo societario, que ata hai ben pouco fora certamente esquecido pola nosa doutrina. Dentro deste rexurdimento da doutrina cooperativa xa destacaran os estudos do Profesor VÁZQUEZ PENA, actualmente Profesor Titular de Dereito Mercantil na Universidade da Coruña. Precisamente no volume colectivo titulado *Estudios sobre a Lei de Cooperativas de Galicia* (dirixidos por GÓMEZ SEGADE, BOTANA AGRA, FERNÁNDEZ ALBOR e TATO PLAZA, e editados pola Xunta de Galicia) o Profesor VÁZQUEZ PENA asumira a análise e esexese dos artigos que a Lei de Cooperativas de Galicia dedica ás “cooperativas de segundo grao e outras formas de colaboración económica”. Afortunadamente, a preparación do segundo exercicio do seu concurso de acceso á praza de Profesor Titular permitiu ó Prof. VÁZQUEZ PENA amplia-las súas reflexións e estudos sobre esta materia, ofrecéndonos agora unha obra que ben pode ser considerada imprescindible para calquera análise do réxime xurídico das cooperativas de segundo grao na Lei estatal de cooperativas; análise que tamén resulta útil para o estudo do réxime xurídico nas respectivas leis autonómicas, tanto polas similitudes existentes entre estas e a lei estatal, como polas continuas referencias que o autor realiza a aquelas.

Tras unha breve introducción sobre as cooperativas de segundo grao, nas que estas entidades son acertadamente presentadas como unha das consecuencias máis claras do principio de intercooperación, o autor centra xa a súa análise na determinación do réxime xurídico aplicable ás cooperativas de segundo grao. Neste senso, a remisión que efectúa o art. 77 da Lei estatal á “regulación de carácter xeral” parece insuficiente e problemática. Insuficiente porque ignora que existen distintos preceptos nos que se recollen normas específicas sobre as cooperativas de segundo grao, preceptos que, como recorda o autor, deben prevalecer sobre a devandita regulación de carácter xeral. Aquele remisión é tamén problemática, porque non sempre se pode determinar con precisión o seu alcance. O Prof. VÁZQUEZ PENA, sen embargo,

acerta a supera-las dificultades interpretativas que suscita neste punto o art. 77, establecendo un adecuado sistema de fontes para o réxime xurídico das cooperativas de segundo grao.

Superada esta tarefa, polo demais, o autor aborda xa a análise do réxime xurídico societario das cooperativas de segundo grao. E tras interesantes reflexións sobre o número mínimo de socios, o autor analiza tamén as persoas que poden ser socios dunha entidade deste tipo. Pola nosa banda, recomendamos ó lector o estudio das páxinas 67 e seguintes, nas que o autor destaca as interesantes e relevantes novidades que introduce a Lei estatal en punto ás persoas que poden ser socios dunha cooperativa de segundo grao.

Un dos puntos culminantes da obra, sen embargo, atopámolo no estudio do réxime xurídico dos órganos sociais nas cooperativas de segundo grao. Aspectos tales como a representación das persoas socias nos órganos da cooperativa ou o voto plural na Asemblea Xeral das cooperativas de segundo grao atopan na obra recensionada unha fina análise xurídica que contribúe a aportar unha grande dose de claridade a aspectos tan fundamentais do réxime xurídico das cooperativas de segundo grao. Ó longo das páxinas 79 e seguintes, o lector poderá atopar unha fonda análise das razóns que conducen a introducir un sistema de representación plural ou múltiple das entidades socias na Asemblea da cooperativa de segundo grao. Razóns que, sen embargo, non lle resultan convincentes ó Prof. VÁZQUEZ PENA, profundamente crítico con este sistema de representación múltiple, xa que entende que pode entorpecer gravemente o funcionamento da Asemblea Xeral. Asemade, nas páxinas 99 e seguintes se acomete un detido estudio do réxime do voto nas cooperativas de segundo grao. Deste xeito, e partindo do principio xeral de paridade de voto, analízase o artigo 26.6, que permite o voto plural ponderado nas cooperativas de segundo grao. En relación con este precepto, son moitos os temas que o autor debulla. Pero, sen ningún ánimo de exhaustividade, quixéramos chama-la atención do lector sobre aquelas páxinas nas que se aborda o estudio dos criterios de ponderación do voto (a participación na actividade cooperativizada da sociedade ou o número de socios activos que integran a cooperativa asociada) ou o límite de votos que pode acaparar un socio en virtude do sistema de voto plural ponderado. Nestas páxinas, como noutras moitas ó longo da monografía, resplandece a capacidade do autor para aportar luz a solucións lexislativas que non sempre foron expresadas coa debida claridade. Abonda lembrar, a estes efectos, o esforzo dialéctico que desenvolve o Prof. VÁZQUEZ PENA (páxinas 124 e seguintes) para desentraña-lo significado da expresión “votos totais”, utilizada polo lexislador estatal ó fixa-lo número máximo de votos que pode emitir un só socio por virtude do sistema de voto plural ponderado.

A monografía que nos ocupa péchase con outros capítulos dedicados ó réxime económico e á transformación e liquidación da sociedade. De novo atopamos aquí solucións profundamente anovadoras. Resulta sorprendente e

atractivo, pois, a análise que realiza o autor da hipótese de transformación da cooperativa de segundo grao en cooperativa de primeiro grao, que se recolle no parágrafo quinto do artigo 77 da Lei estatal. A través dunha clara exposición, o autor consegue debullar no suposto de feito analizado dúas hipóteses diversas: unha hipótese de absorción das cooperativas integradas na cooperativa de segundo grao; e, por outra banda, unha hipótese de transformación –con mantemento da personalidade xurídica– da cooperativa de segundo grao en cooperativa de primeiro grao. Esta particular descuberta axuda ó autor a trazar –con gran amplitude– as distintas fases polas que debe pasa-lo procedemento de transformación (páxinas 167 e seguintes); procedemento que se inicia co acordo de aceptación da absorción por parte das cooperativas asociadas e que remata co acordo de transformación adoptado no seo da Asemblea Xeral da cooperativa de segundo grao.

Ata aquí unha sucinta e breve análise da nova obra do Profesor VÁZQUEZ PENA. Inda que intentamos leva-la atención do lector cara algúns dos puntos que nos resultaron máis atractivos, por considerar especialmente lúcida a investigación e exposición do autor, non estamos completamente seguros de non ter ignorado algúns aspectos da obra igualmente merecedores dunha atenta lectura, dunha sosegada reflexión e dun intenso aproveitamento. Por iso, só podemos recomendar ós interesados no Dereito cooperativo que presten á obra a atención que pola súa calidade e relevancia merece. E, pola nosa banda, rematamos congratulándonos por unha obra que, xunto con outras nas que tamén participou o autor, contribúe a converte-las Universidades galegas nun interesante centro de referencia para o estudio e difusión do Dereito cooperativo. A promulgación da Lei de Cooperativas de Galicia, quizais, supuxo a espoleta e o estímulo que nos levou a algúns de nós a renova-la nosa atención por este esquecido sector. Pero obras como a do Prof. VÁZQUEZ PENA amosan que os cimentos son ben seguros e o futuro, polo tanto, esperanzador.

Anxo TATO PLAZA

Cidadania Rede de Aplicacións Sociais S. Coop. galega. Unha historia con futuro. Experiencia dunha investigación-acción participativa co asociacionismo veciñal de Santiago de Compostela. Ed. Concellaría de Relacións Veciñais do Concello de Santiago, Compostela, 2001.

Nesta publicación recóllese o traballo de investigación desenvolvido durante os anos 2000 e 2001 co movemento asociativo veciñal de Santiago polo equipo de CIDADANIA. Ademais dunha descrición do proceso participativo e as súas resultantes, conta cunha breve guía sobre a metodoloxía de IAP que foi o marco de referencia do estudio. A seguir preséntanse os principais achádegos da reconstrucción histórica e da situación actual deste movemento.

A historia do asociacionismo veciñal en Santiago é, vista polo miúdo, un relato plural: dentro da Historia habitan varias historias con ritmos e lóxicas particulares. Este fenómeno xa é de por si sintomático. Danos pistas da diversidade interna do asociacionismo veciñal, dunha tradicional desconexión entre entidades e do carácter fluctuante e descontinuo do movemento.

Agora ben, se o observamos desde certa altura, á procura das grandes tendencias e acontecementos do sector, comprobaremos que a historia do asociacionismo veciñal santiagués é cíclica, caracterizada por momentos curtos de expansión aos que suceden longas etapas de repregue. Os momentos expansivos serían aqueles onde o asociacionismo acada a condición de auténtico *movemento social*, definido este pola confluencia de catro factores: 1) ligazón e identificación coa base comunitaria, 2) coordinación interasociativa, 3) ideación e proposición de modelos alternativos de cidade e democracia local, 4) presenza pública nos medios. Atoparemos a combinatoria destes catro puntos alomenos en dous momentos históricos: a) na época inmediatamente anterior ás primeiras eleccións democráticas municipais (1977-79), e b) no período de constitución da Federación de Asociacións de Veciños de Compostela (1986-88). Ambos momentos álxidos do asociacionismo corresponderanse con sendas crises a escala municipal, con problemáticas específicas asociadas.

No caso da década dos 70, o auxe do movemento veciñal coincide cunha *crise urbana* produto da desordenada medranza da cidade. Consecuencias: carestía da vivenda, má calidade da habitación e severos déficits de equipamentos colectivos e urbanísticos. Neste período, as primeiras AAVV constituirán unha Coordinadora Veciñal que formulará alternativas de cidade e de democracia. O seu declive virá marcado polo clima de politización partidista que acompaña ás primeiras eleccións democráticas municipais.

En canto aos anos 80, a resurrección do *movemento* ten relación estreita coa *crise socioeconómica* que padece o municipio, manifestada nas altas taxas de desemprego e no incremento dos niveis de drogadicción. Perante a alarma social suscitada, un grupo de AAVV pasan a liderar un *Plan de Prevención e Tratamento da Delincuencia Xuvenil* coxestionado co Goberno Local. Esta iniciativa, en tanto que oportunidade de encontro entre asociacións, será o xérmolo da constitución da Federación de Asociacións de Veciños de Compostela. Desencontros internos na Federación conducirán á segregación das AAVV do rural e daquelas de corte máis comunitario. De novo boa parte das asociacións se concentrarán nos seus territorios. As AAVV rurais emprenderán un camiño ininterrompido de coordinación autónoma que desembocará na legalización da súa propia Federación.

Trazando unha panorámica que comprende estes dous períodos, no noso estudio histórico concluímos que o asociacionismo veciñal non logra soster as fases álxidas (cando opera e se sustancia como *movemento*) por tres clases

de obstáculos estruturais: 1) debilidade do tecido social de Santiago (poboación flotante, usos transitorios da urbe); 2) interferencias partidistas e desinterese institucional na promoción da sociedade civil; 3) tendencias *xestionistas* no asociacionismo. Entendemos por AAVV *xestionistas* aquelas baseadas primordialmente na organización de actividades a partir da *xestión* de axudas institucionais a *negociar* entre directivo e político. Polo tanto, por oposición ao modelo máis *comunitarista*, as *xestionistas* subordinarán aquelas tarefas máis orientadas á *implicación* e *capacitación* (participación) da base social na vida interna da Asociación.

Hoxe en día nos encontramos inmersos nunha terceira crise a escala local (logo da *urbana* e a *socioeconómica*), a *crise institucional*, con repercusións máis que previsibles para o asociacionismo veciñal compostelán. Cando dicimos *crise institucional* nos estamos a referir ao actual proceso de transformación da función e dimensión dos Gobernos Locais: tendencias descentralizadoras e reconsideración da esfera pública como catalizadora de activos sociais máis do que como motor inmóbil de desenvolvemento. Este fenómeno está a favorecer en casos a adopción dunha maior permeabilidade por parte das Administracións cara as iniciativas da sociedade civil organizada, e polo tanto a inclusión de lóxicas participativas nas tarefas de gobernación. No caso de Santiago, isto tradúcese na aprobación dun Regulamento de Participación Cidadá e na creación da Concellaría de Relacións Veciñais.

Respecto da situación pola que atravesamos o movemento, recóllense algúns datos ilustrativos e o auto-diagnóstico realizado por activistas veciñais en colaboración con CIDADANIA.

No Rexistro Municipal están inscritas 60 asociacións veciñais que asocian a un número de familias que se aproxima á cifra das 8.800. O obxectivo xenerico co que se identifican a maior parte das asociacións é a mellora da calidade de vida nos seus bairros e parroquias. A partir deste destacan dous obxectivos permanentes durante a historia do movemento:

1. A defensa e reivindicación dos intereses do barrio, canalizando as demandas.
2. A organización de actividades socioculturais, formativas e deportivas.

E tres novas liñas de traballo:

1. O fomento da participación e a dinamización social.
2. O compromiso coa integración social.
3. A recuperación das señas de identidade comunitaria.

Se ben o denominador común ó conxunto de asociacións é a asunción do seu papel reivindicativo e de loita pola consecución das demandas veciñais, non todas as asociacións abranguen todos os restantes eidos de traballo mencionados. O 30% das asociacións cingúense a esta función reivindicativa, sen desenvolver ningunha outra. Se a estas lles sumamos as que engaden á súa

función canalizadora de demandas a organización de festas populares obtemos un 47% de asociacións. As restantes (o 53%) organizan, ademais, actividades orientadas ao tempo de lecer: cursiños, deportes, charlas formativas, actividades culturais, etc.

No que respecta á organización interna, fronte ás asembleas xerais (que se realizan maiormente unha vez ao ano) as xuntas directivas son o órgano motor e máis vivo das asociacións (nalgúns casos xunto con comisións de traballo). Estas xuntas directivas atópanse con problemas de relevo.

Auto-diagnóstico do movemento veciñal (DAFO)

Debilidades

- Carencia de infraestructuras e recursos, nomeadamente de locais sociais
- Autopercepción de insuficiente preparación para o desempeño dos cargos directivos
- Escasa implicación da cidadanía
- Dificultade para a renovación das directivas
- Fragmentación do asociacionismo veciñal
- Carencia de visión global e integradora do barrio

Ameazas

- Excesiva burocratización das Administracións
- Fragmentación e descoordinación entre administracións e entre os diferentes departamentos das mesmas
- Marxinación as asociacións veciñais na toma de decisións sobre recursos e accións que afectan directamente á vida das asociacións e á súa actividade
- Falta de apoio institucional para responder ás demandas e iniciativas de dinamización social que impulsan as asociacións veciñais
- Utilización partidista e personalista das asociacións veciñais

Fortalezas

- As asociacións veciñais son elementos de cohesión e creación de identidade nos ámbitos territoriais
- Capacidade de promover e integrar iniciativas sociais
- Abrir e ensaiar espacios de participación democrática
- Capacidade para coordinar e integrar persoas e colectivos nos barrios e parroquias

Oportunidades

- Coordinación entre as asociacións veciñais
- Posta en marcha do Regulamento de Participación Veciñal
- Aproveitamento das novas tecnoloxías para crear redes cidadás
- Revalorización do local e do próximo e descentralización institucional

Iago Santos

Xan Bouzada. (2001). Familia e Comunidade. Vigo, Galaxia.

O profesor Xan Bouzada ofrece nesta obra unha aproximación á actual situación da familia na comunidade galega, primeiro o través dunha sucinta revisión histórica do papel, cambiante e adaptativo, que ven de cumprir o círculo familiar na xeira actual, así coma tamén a súa relevancia nos contextos locais. O través dunha serie de estudos de caso centrados na nosa comunidade, o autor sitúa as ameazas e as posibilidades da institución familiar, e apela a reforzar o seu papel como interlocutora entre a administración pública e as situacións de novas necesidades que van xurdindo, ás cales dita administración non pode satisfacer de xeito adecuado.

O texto que temos ante nós ten dúas partes definidas: por unha banda, unha breve e diáfana aproximación teórica e histórica á familia, dende os principais paradigmas da socioloxía e a súa relación coas variables de traballo, tales como a escola, a familia como coidadora e a familia como actor nos procesos de desenvolvemento local.

Na segunda parte, seguindo catro estudos de caso, faise un percorrido polo papel que desenvolve a familia, coas súas oportunidades e límites, como actor na execución dunha serie de programas de intervención sociocomunitaria, a saber: o programa de *preescolar na casa*, o de *desenvolvemento comunitario local* na parroquia de Lodoselo -preto de Xinzo de Lima-, a *participación familiar no programa de desenvolvemento socio-comunitario* da asociación “Portas Abertas” na zona montañosa de Verín, e o *plano comunitario e familiar* do barrio de Caranza en Ferrol.

É de destacar a claridade e o detalle da exposición, tanto do marco interpretativo que permite a análise da participación das familias, das resistencias e retraimentos que están a acontecer nas mesmas, coma tamén das novas implicacións e potencialidades da mesma, toda vez que facelo descendendo ós casos concretos é complexo e require o saber facer de quen ten un coñecemento vinculante moi profundo entre teoría e práctica.

A marxe dos datos estatísticos máis relevante sobre da situación da familia galega hoxe, afóndase dun xeito inusual -pola coherencia e concisión-,

nunha radiografía “situada e reflexiva”, propia da metodoloxía cualitativa, que a sitúa dentro das transformacións estruturais que está a soportar a institución familiar nas sociedades modernas e posmodernas.

En Galicia, a muda desa familia “arcaica” cara ós novos episodios familiares, centrados nas estratexias individuais ten, sobre de todo nas capas máis populares, un activo incuestionable: as nais, e estas son merecedoras dunha atención particular nesta obra. Dado que a capacidade contextualizadora da familia no noso país segue a ser maior que en Europa, e as mulleres -as nais e incluso avoas- cumpren un papel principal nos ámbitos domésticos, e dadas tamén as circunstancias laborais ás que teñen que facer fronte, estaremos de acordo en que sobre estas recae unha incalculable e impagable labor.

Consentindo en conceptualizar ás sociedades modernas como aquelas nas que sobresaen os rasgos identitarios baseados nun individualismo estrutural, e tendo en conta que unha das súas regras de funcionamento é a cuestión meritocrática, ¡nun mundo de igualdade de oportunidades!, Xan Buozada demostra cánto e de qué maneira aínda funcionan as redes familiares –solidariedades familiares- e os intercambios non puramente económicos que conviven xunto coas lóxicas propias de “estrategas” dos individuos: a familia ofreceu e aínda está a ofrecer unha serie de prestacións coas que ningunha outra institución pode competir; características propias coma a súa *plasticidade, polivalencia, confianza, gratuidade e accesibilidade* seguen tendo un carácter eficiente e competitivo por parte das unidades familiares no mundo “posmoderno”: en Galicia en máis de catro de cada cinco casos son as familia quenes se responsabilizan dos coidados dos vellos.

Con excesiva frecuencia asóciase a idea de familia como “imaxinario” polo cal transita unha afectividade que matiza e perfila o tipo de prestacións que esta ofrece, pero tamén o seu intrínseco carácter instrumental fai que esta institución necesite fórmulas imaxinativas e apoio por parte da administración pública: nin o Estado nin as familias son quen de responder dun xeito individual ós problemas non previstos polo novo protagonismo laboral das mulleres, e polos cambios nos valores da sociedade no seu conxunto.

Dentro do marco do individualismo imperante –e rampante- que centra as estratexias persoais na construción do episodio meritocrático-profesional, que é apoiado polas familias como estratexia social delas mesmas, prodúcese un *repregue familista que provoca a deixación do exercicio de cidadanía*, e polo tanto un certo déficit democrático.

Nos tempos de globalización que estamos a vivir fálase decotío da cuestión local como ámbito privilexiado para as relacións sociais (e tamén, por que non, económicas) fronte á *a-locada* situación que, en moitos casos, se vive nos nosos pobos e vilas, mergullados en procesos homoxeneizadores que respostan dun xeito, en ocasións, pateticamente compulsivo ós procesos económicos desta mundialización da economía; así que, apostar pola familia

como axente actorial dentro desta xeira é difícil, atrevido e, certamente, anovador e ademais deixa un poso de esperanza para que as xentes poidamos tomar consciencia das nosas potencialidades e valoralas adecuadamente, de xeito que as forzas políticas teñan interlocutores con suficiente información e con capacidade para procurar o necesario apoio da administración pública.

Apóstase por unha familia non repregada sobre si mesma, con un novo papel na colectividade, como axente activo de cambio social, como xermolo dunha esperanza para dotar de sentido e transcendencia ás persoas que viven en ámbitos de veciñanza, dado que outras identidades de tipo corporativo (como por exemplo a solidariedade obreira) teñen pasado folla.

Este texto resulta altamente recomendable para tódolos/as traballadores/as sociais, axentes de desenvolvemento local, educadores/as sociais, animadores/as socioculturais, e para todas aquelas persoas que queiran afondar sobre estes particulares centrados na cuestión comunitaria galega, e coñecer un pouco máis a nosa realidade e sabela contextualizar axeitada e creativamente.

A obra de Xan Bouzada é das que se agradecen profundamente, das que se sacan cousas en limpo que permiten idear e depurar proxectos convivenciais e das que deixan, en definitiva, imaxinar un espacio para a autodeterminación social.

Mercedes GESTIDO

NOTICIAS DE LIBROS

Ernesto de la Rocha García. Las sociedades cooperativas según la nueva ley 27/1999, de 16 de julio. Granada, Biblioteca Comares de Ciencia Jurídica, 2001, 272 pp.

Trátase dun libro-guía que segue na súa exposición a estrutura e desenvolvemento da Lei 27/1999, 16 de xullo, de Cooperativas, da que o autor expon o seu contido segundo o sistema establecido na propia norma de xeito que resulte ben doado a súa comprensión e asimilación. Para todos aqueles implicados dunha ou outra maneira na práctica do cooperativismo ou no funcionamento da realidade da sociedade cooperativa, ten interese esta publicación en especial polo que se refire ós formularios de aplicación da Lei que presenta e que o autor propón seguindo o fío da exposición, o que permite un fácil acceso para consulta, deixando cuberto así un aspecto non sempre debidamente ben atendido na literatura que se produce en materia de cooperativas, o que dá da utilidade desta obra, pois a relación de tales formularios abrangue todo o “ciclo vital” da cooperativa: así, e peneirando uns poucos exemplos, atopamos de entrada, un posible modelo para a “reunión previa dos promotores a constituir unha cooperativa para acordar os puntos básicos a expresar na escritura de constitución”, solicitudes ó Rexistro de Cooperativas, un modelo de estatutos de sociedade cooperativa, solicitudes de admisión e baixa como socio, actas da Asemblea de socios, acordos da mesma, outras referentes ó réxime económico e aportacións, proxectos de fusión, relativos á disolución, etc. O libro contén ó final o texto íntegro da Lei 27/1999, de Cooperativas.

Xacobo IZQUIERDO ALONSO

Antonio Ariño (Dir.), Rafael Castelló e Ramón Llopis. La ciudadanía solidaria. El voluntariado y las organizaciones de voluntariado en la Comunidad Valenciana. Valencia, Ed. Bancaja.

Este libro preséntanos un ambicioso e rigoroso estudio financiado por Bancaja de Valencia, unha entidade que asume con esta obra un compromiso cívico e de obra social nun dos sectores máis vivos e transcendentais da actividade solidaria. A investigación dirixiuse a definir o perfil medio das persoas que traballan en accións de voluntariado na comunidade valenciana e foi elaborado por unha prestixiosa equipa da Universidade de Valencia dirixida polo profesor Antonio Ariño que engade así unha investigación máis a unha xa longa e dilatada pescuda no ámbito asociativo da súa comunidade.

Na primeira parte do libro que da conta da investigación realizada apórtanse os datos xerais da situación do asociacionismo e o voluntariado na comunidade valenciana, mentres que na segunda parte abórdase a análise das organizacións de voluntariado e na terceira analísase o que no traballo se definen coma os “voluntarios directos” e a súa relación coas entidades ocupadas na promoción deste tipo de actividade.

Os resultados da investigación resultan moi reveladores en moitos aspectos. A nivel da incidencia das prácticas asociativas conséntase como este fenómeno atinxe xa a unha porcentaxe moi alta da poboación entrevistada (en torno a catro de cada dez), mentres que se constata tamén como entre os anos 1995-2000 a porcentaxe de persoas implicadas en asociacións incrementouse en sete puntos porcentuais, o cal reflicte un dinamismo inusitado. Pola súa banda a cantidade estimada de persoas que desenvolven labores de voluntariado presenta asemade un perfil moi relevante acadando unha porcentaxe próxima ó quince por cento o cal ven representar unha masa de poboación próxima ás cincocentas mil persoas. Por outra banda no estudio conséntase como ó longo dos últimos dez anos foron creadas dezaseis mil asociacións nas tres provincias da Comunidade Valenciana. De entre estas asociacións en torno a dous tercios delas (65.5%) están dirixidas a interesar a persoas de todas as idades, e un 13% a persoas adultas con idades comprendidas entre os 29 e os 65 anos. De entre elas están a experimentar un certo declive aquelas que teñen como función principal unha actividade asistencialista, mentres que evidencian unha certa tendencia á alza aquelas de carácter transformador. Entre as súas conclusións chámase a atención sobre dos déficits de carácter participativo e organizacional dos que adoecen este tipo de entidades. Entre outros aspectos incídese sobre da atención reducida que reciben algúns factores tales coma a formación do capital humano ou mesmo os déficits de atención dos que adoece a relación existente entre as organizacións e os voluntarios encargados de facelas funcionar. A nivel de financiamento conséntase o coñecido paradoxo das organizacións non gobernamentais, a saber, a súa xeneralizada dependencia financeira da Administración. Na opinión dos autores

do informe se a sociedade civil chegase a artellarse nunha rede asociativa densa, podería ser o mellor aliado do Estado do Benestar e o máis necesario para que se desenvolvesen con criterios de universalidade os dereitos sociais.

Xan BOUZADA

Francisco J. Alonso Espinosa (Coordinador). La Sociedad Cooperativa en la ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas. Comares, Granada, 2001.

Sen dúbida, a aprobación da Lei 27/1999, de 16 de xullo, de Cooperativas, espertou -por mor de moi diversos motivos- o interese da comunidade científica, particularmente naquelas rexións onde non existía unha Lei autonómica de Cooperativas. É precisamente neste entorno onde se enmarcan as Xornadas que posteriormente darían lugar á publicación do libro do que damos noticia.

En efecto, na presentación da obra destácase que practicamente un ano e medio despois da entrada en vigor da Lei 27/1999, celebráronse unhas “*Jornadas sobre la Regulación Estatal de las Sociedades Cooperativas*”, organizadas por UCOMUR en colaboración coa Facultade de Dereito da Universidade de Murcia, en concreto, co Departamento de Dereito Mercantil, e patrocinadas pola Consellería de Traballo e Política Social.

O obxectivo destas Xornadas era facer un estudio pormenorizado da Lei 27/1999, de 16 de xullo. Ó noso modo de ver, e deixando de lado as normas particulares das distintas clases de Cooperativas, dito obxectivo acadouse, vendo o resultado final, brillantemente. Certo é que non podía esperarse outra cousa tendo en conta os autores do libro e os temas tratados por cada un deles. A súa indubidable calidade científica e académica fai que moitos dos seus traballos, sen mencionar os do libro que agora nos ocupa, sexan referencia obrigada para todos aqueles que queiran adentrarse no estudio do Dereito de Cooperativas.

Polo demais, a construción da obra é de todo punto axeitada. Despois dun atinado prólogo, obra do Prof. Dr. Francisco J. ALONSO ESPINOSA, onde se van desglosando sucesivamente -en palabras do autor- as razóns da desgracia da Cooperativa, faise un estudio exhaustivo -ó longo de once capítulos e ata chegar á páxina 388- da maior parte dos artigos que integran a Lei 27/1999. Tras un necesario e oportuno capítulo introductorio, obra do Prof. Dr. Primitivo BORJABAD GONZALO, estúdiase sucesivamente a constitución da Cooperativa, o seu réxime económico, a posición xurídica dos seus socios, o réxime da Asemblea Xeral e máis do Órgano de Administración, as contas anuais da Sociedade, a fusión, escisión e transformación da Cooperativa, a súa disolu-

ción, liquidación e extinción, e, finalmente, a integración cooperativa, con especial referencia á regulación da Cooperativa de segundo grao.

En fin, atopámonos perante unha obra ben pensada e elaborada, referente necesario xa para calquera estudio do Dereito de Cooperativas; para o estudio de calquera das Leis que poboan o panorama lexislativo español.

Manuel José VÁZQUEZ PENA

Antonio José Romero Ramírez, (1999). Participación de los trabajadores en el cooperativismo de trabajo asociado de Andalucía. Sevilla, Junta de Andalucía, DG de Cooperativas.

Xa en *Cooperativismo e Economía Social* do ano anterior tivemos ocasión de referir o interesante traballo de Antonio Romero e Miguel Pérez. 2000. “Estudio psicosociológico de una muestra de cooperativas de trabajo asociado de Andalucía”, publicado na *Revista del Ministerio de Trabajo y asuntos sociales*, nº 26, pp. 113-127; onde se expoñía gran parte do contido deste libro. Pero este libro que hoxe presentamos contén ademais un enfoque teórico e un repaso ás teorías e prácticas de participación dos traballadores nas organizacións, na empresa por suposto, e un capítulo onde se aborda de forma moi robusta a problemática da participación nas organizacións cooperativas de traballo asociado. O autor, psicosociólogo de organización, entra nas preguntas máis substanciais do cooperativismo de traballo asociado: como os traballadores constrúen, entenden e valoran a participación, pactan (aceptan / rechazan / deixan indecisa) a lexitimación da autoridade, do mando, do control da eficacia... e como se producen os procesos de inhibición, de marxinação, de exclusión dos procesos participativos, e mesmo de entropía da democracia organizativa. A resposta á cuestión é abordada en primeiro lugar, en toda a súa ambición de participación dos traballadores na empresa: pásase revista e valórase a dirección participativa, a democracia organizacional (a autoxestión iugoslava); a participación institucional (a democracia industrial sueca e a coxestión alemana) etc. O cooperativismo de TA andaluz analízase sobre a base dunha enquisa, este aspecto xa reseñado no número anterior desta publicación.

Aproveitamos para referir outras publicacións do autor: “La democracia a examen: creencias, actitudes y valores en el CTA de Andalucía”. En *Revista de Psicología Social*. 2000. (15)3, 297-318; “Cooperativismo y participación en Andalucía”. En *Revista de CIRIEC-España*. 1999. nº31, pp. 113-148.

Iago Santos

José M^a. Pérez de Uralde (Director). Economía Social e Iberoamérica: la construcción de un espacio común. Valencia, CIRIEC España, 190 páginas. ISBN: 84-95003-16-3.

Neste novo documento do CIRIEC-España trátase a recente e futura expansión do concepto de Economía Social a terras latinoamericanas. Segundo nos propón nesta publicación os conceptos de Economía Popular, Economía da Solidariedade ou Economía do Traballo, e a súa relación coa Economía Social europea, poñen de manifesto o importe desenrolo que a actividade empresarial emprendedora, asociativa e de xestión democrática xa ten no contexto latinoamericano.

Esta evidencia susténtase na forte presenza do cooperativismo agrario e de aforro e crédito na rexión, e asemade como a importancia alcanzada polas Microempresas como axentes semente da futura Economía Social e a aparición de organizacións vinculadas ó CIRIEC en varios países como Arxentina e Venezuela.

No documento aporta un segundo aspecto de gran importancia futura. Referímonos ó plantexamento da necesidade de crear un instrumento que aglutine os esforzos atomizados e inconexos que se producen nos distintos países ó redor da Economía Social. Neste senso a publicación propón e define o que sería a Fundación Iberoamericana da Economía Social. Unha organización necesaria e oportuna que pode vela luz nos próximos meses.

J. VIDAL GARCÍA

"A Federación de Cooperativas terá por misión a consolidación dunha economía cooperativa, democrática, participativa, solidaria e autoxestionada dentro dunha sociedade galega pluralista".

**A INTERCOOPERACIÓN É O CERNE
E A GRAN POTENCIALIDADE DAS
COOPERATIVAS**

A túa presenza activa permite sumar moitas potencialidades para a consecución dos obxectivos comúns.

ASÓCIATE:

Rúa Fernández Villaverde, 4 - 1.º A - Oficina, 3
Teléf.: 986 89 65 26 - Fax: 986 89 65 25
36002 PONTEVEDRA